

Častna članica ZAPS 2025

**Izr. prof. dr. Kaliopa Dimitrovska Andrews,
univ. dipl. inž. arh.**

Izr. prof. dr. Kaliopa Dimitrovska Andrews (foto: Mateja Jordovič Potočnik)

Izr. prof. dr. Kaliopa Dimitrovska Andrews je ena izmed osrednjih osebnosti slovenskega in širšega srednjeevropskega urbanizma. S svojim strokovnim, znanstvenim in pedagoškim delom je pomembno prispevala k razvoju prostorskega načrtovanja in urbanističnega oblikovanja v Sloveniji, obenem pa k njuni prepoznavnosti in razvoju v širšem evropskem okolju. V svojem profesionalnem delovanju že pet desetletij povezuje teorijo in prakso ter raziskovalno delo, poudarja pomen strateško usmerjenega prostorskega razvoja in spodbuja mednarodno akademsko sodelovanje.

Po diplomu na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani leta 1974, pri prof. Edvardu Ravnikarju, je svoje znanje sistematično nadgrajevala z magistrskim študijem na interdisciplinarnem programu prostorskega in urbanističnega planiranja (1989, IPŠPUP, FGG) ter doktoratom s področja urbanističnega oblikovanja (1994, UL FA in JCUD), pri čemer sta njeno raziskovalno pot usmerjala prof. dr. Vladimir Brezar in dr. Georgia Butina. Pomemben del formalne izobrazbe in raziskovalnih izkušenj si je pridobila na Oxford Brookes University v Veliki Britaniji, kjer je delovala v okviru institucije Joint Centre for Urban Design, ki je bila v tistem času med najnaprednejšimi evropskimi središči za urbanistično izobraževanje in teorijo.

Kot dolgoletna sodelavka Urbanističnega inštituta Republike Slovenije, med letoma 1994 in 2010 pa tudi njegova direktorica, je dr. Dimitrovska Andrews odigrala ključno vlogo pri uveljavitvi inštituta kot najpomembnejše znanstvenoraziskovalne ustanove s področja prostorskega načrtovanja in z njim povezanih ved v Sloveniji ter pri njegovem aktivnem vključevanju v mednarodni prostor, zlasti prek sodelovanja v mednarodnih mrežah, npr. ENHR (European Network for Housing Research),

IFHP (International Federation for Housing and Planning) in drugih evropskih strokovnih platformah. V času njenega direktorovanja je UIRS ustanovil programsko skupino za razvoj temeljnega in aplikativnega raziskovanja v prostorskem in urbanističnem načrtovanju, pa tudi infrastrukturni program za tehnično podporo raziskovalnemu delu skupine.

Kot raziskovalka in urednica je dr. Dimitrovska Andrews sooblikovala številne strokovne in znanstvene publikacije. Prav tako je vodila številne ključne strateške in izvedbene projekte, med njimi za prostorsko zasnovo Mestne občine Ljubljana (2002), prostorsko-urbanistični plan Tivta (2009) in PUP Podgorice v Črni gori (2014), ki še danes veljajo za vzorčne primere integriranega načrtovanja urbanega prostora v širšem regionalnem kontekstu. Leta 2009 je za slednjega skupaj s sodelavci prejela zlati svinčnik ZAPS.

Njena znanstvena bibliografija obsega več kot 300 enot, med njimi številne izvirne znanstvene članke, pregledne razprave in monografske prispevke, ki so pomembno oblikovali teoretske temelje sodobnega urbanizma pri nas. Zlasti velja omeniti monografijo *Transformation of Cities in Central and Eastern Europe: Towards Globalisation* (United Nations University Press, 2005), pri kateri je sodelovala kot urednica in soavtorica in ki je obravnavala transformacijske procese mest v postsocialističnem kontekstu. Raziskava *City Urban Design in a Free Market Economy* (Urban Design International, 2001), v kateri je analizirala pomen urbane oblikovalske logike v razmerah tranzicije in liberalizacije prostora, je bila pionirsko delo o urbanističnem oblikovanju v vzhodnoevropskem prostoru. V članku *Large Housing Estates in Slovenia: A Framework for Renewal* (European Journal of Housing Policy, 2001) je obravnavala prenovno velikih stanovanjskih sosesk, tematiko, ki jo je s sodelavci aktivno razvijala tudi v okviru projektov, kot je primerjalna analiza slovenskih in hrvaških sosesk v letih 2020–2023. Kot avtorica ostaja aktivna tudi v zrelem obdobju svojega ustvarjanja; nedavno je skupaj z soavtorji prispevala znanstveni članek *Ljubljana – European Green Capital 2016: From Strategic Spatial Planning to Governance* (Sustainability, 2024), ki ilustrativno prikazuje prehod od načrtovanja prostora k upravljanju, kar je bil eden od ključnih premikov v sodobni urbanistični praksi.

Ves čas je bila dr. Dimitrovska Andrews aktivna tudi kot pedagoginja in mentorica. Kot izredna profesorica za področje urbanizma je predavala na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani, na Evropski pravni fakulteti, na Fakulteti za družbene vede in v tujini, med drugim na univerzah v Oxfordu in v Podgorici. S svojim pedagoškim in organizacijskim delom je pomembno prispevala k razvoju interdisciplinarnega prostorskega izobraževanja na Univerzi v Ljubljani. Posebej pomembna je njena vloga pri oblikovanju teorije urbanističnega oblikovanja kot znanstvene discipline v slovenskem prostoru, kar se še posebno odraža skozi njeno delo *Orodja za usmerjanje in nadzor urbanih oblik* (2011).

Njen pristop k urbanizmu je prežet z jasno zavestjo o družbeni odgovornosti stroke. V številnih svojih zapisih in predavanjih se je zavzemala za celovite, vključujoče in strateško usmerjene pristope k urejanju mest in naselij, za izboljševanje stanovanjskih razmer, za kulturo prostora in za ponovno afirmacijo oblikovne dimenzije urbanizma. Posebej izstopa njena sposobnost povezovanja različnih prostorskih meril – od strateških planov in prostorskih zasnov do podrobnega urbanističnega načrtovanja in urbanističnega oblikovanja. Obvladovala je tako velika merila, ki zadevajo dolgoročno usmerjanje razvoja večjih urbanih območij in regij, kot tudi mala merila, kjer se izražata občutljivost za prostor in razumevanje konkretnega prostorskega konteksta.

Svoje teoretske in strateške pristope je udejanjala tudi skozi konkretne predloge prostorskih ureditev; je soavtorica več kot desetih nagrajenih natečajnih projektov.

Njeno delo odlikuje uravnoteženost med kvantitativnimi analizami in normativnimi zahtevami na eni strani ter kvalitativnimi, oblikovalskimi in družbeno zaznamovanimi komponentami prostora na drugi strani. Pri tem racionalno načrtovalsko logiko uspešno prepleta z načeli oblikovalske interpretacije konteksta prostora. V tem smislu je pionirka vključevanja kvalitativnih kriterijev v prostorsko načrtovanje; tak pristop je razvijala v poznih devetdesetih letih (na primer *Urbanistične delavnice kot orodje v prostorskem planiranju*, Urbani izziv, 1997), pa tudi v kasnejših teoretskih in aplikativnih delih (npr. *Študija Orodja za usmerjanje in nadzor urbanih oblik*, UIRS, 2011). Njena sposobnost prevajanja kompleksnih družbenih, okoljskih in infrastrukturnih vprašanj v prostorsko razumljive, strokovno podprte in oblikovno premišljene rešitve je redkost, ki jo je znala nadgraditi z etičnim kompasom in zavezanostjo javnemu interesu.

Za svoje delo je prejela številna priznanja, med drugim platinasti svinčnik ZAPS (2007) za življenjsko delo in zlati svinčnik ZAPS (2009) za Prostorsko-urbanistični plan občine Tivat. Njeno celostno delovanje izkazuje temeljne vrednote arhitekturne in urbanistične stroke: strokovno odličnost, interdisciplinarno povezanost, mednarodno uveljavljenost, pedagoško širino in jasno družbeno odgovornost. Njeno delo ni le prispevek k stroki, temveč pomeni kulturni kapital in strokovni kompas za prihodnje generacije prostorskih načrtovalcev.

Naziv častne članice ZAPS kot priznanje bo še dodatno prispeval k izjemni in trajni zapuščini dr. Kaliope Dimitrovske Andrews v razvoju slovenske in evropske urbanistične misli ter prakse.

Opomba

Besedilo prispevka je objavljeno na spletni strani ZAPS. Lektorirala ga je Katja Paladin.

.....
 Izr. prof. dr. Matej Nikšič, univ. dipl. inž. arh.
 Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana
 E-pošta: matej.niksic@uirs.si

Barbara Mušič, univ. dipl. inž. arh.
 Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana
 E-pošta: matej.niksic@uirs.si